

Vijf keuzes nodig voor rechtvaardig herstel van getroffen ouders van de toeslagenaffaire

Hersteloperatie (nog) niet op koers voor een afronding in 2027

Aan de leden van de vaste Kamercommissie Financiën,

Stichting (Gelijk)waardig Herstel (SGH) werkt dagelijks met vele erkend gedupeerde ouders op weg naar afronding en herstel. Inmiddels hebben 2.053 ouders een Collectieve Vaststellingsovereenkomst gesloten (C-VSO) op basis van ons werk. Er zijn 3.882 ouders actief in het proces, van het schrijven van het Feitenrelaas tot aan het afronden van de C-VSO. En nog eens 1.397 ouders hebben zich aangemeld en zijn zich aan het registreren op weg naar koppeling aan een Luisterend Schrijver.

Vanuit deze uitvoeringservaring zien wij waar het systeem schuurt, waar ouders vastlopen en waar de voortgang van de hersteloperatie nog wordt belemmerd. Uiteraard voeren wij over al deze belemmeringen directe gesprekken met het ministerie van Financiën op verschillende niveaus, maar we vragen u als vaste Kamercommissie hierin ook om hulp, want we merken nog steeds dat ruimhartigheid en mensgerichtheid niet in het DNA zit van het ministerie. Speedcommissie-voorzitter Van Dam stelde dit vorig jaar ook al vast.

De volgende punten zijn het meest van belang voor een rechtvaardige hersteloperatie:

1. Verruiming van de fatale aanmeldtermijn die nu staat op 31 maart.
2. Het begrenzen van de inspanning die van ouders wordt gevraagd om aanvullende documenten op te leveren.

Daarnaast is ook nodig dat:

3. Er snel duidelijkheid komt over de mogelijkheid om een 'individuele berekening' te maken als het forfaitair kader niet past, inclusief verwijsmogelijkheid vanuit SGH (en MijnHerstel).
4. Ruime overstapregels worden toegepast, vooral voor die ouders voor wie tijdens het traject van MijnHerstel blijkt dat zij met hun advocaat de bewijslast niet rond krijgen.
5. De groepen O/GS, ex-partners en nabestaanden, die nu nog uitgesloten zijn van deelname, snel toegang krijgen tot SGH.

Er gaan ook dingen goed. We hebben onze organisatie succesvol opgeschaald om 100 ouders per week te kunnen begeleiden naar een C-VSO. De afgelopen weken weten elke week zo'n 200 tot 250 ouders de weg naar SGH te vinden. Ondanks dat het aanmeldportaal van het ministerie van Financiën drie maanden na livegang nog steeds niet foutloos werkt, werken de basisfuncties en valt de negatieve impact op onze operatie mee. Elke week ronden er zo'n 40-50 ouders hun traject af en voor veel mensen is dat een keerpunt naar een nieuwe fase in hun leven; een herstart. Ook zien we de potentie om het Feitenrelaas breder te gebruiken in de hersteloperatie, in samenwerking met andere betrokken partijen.

Bouwend op deze dingen die goed gaan, ligt het afronden van de schade bepaling in 2027 nog binnen bereik. Met bovenstaande aanpassingen denken wij dat het kan. Zonder deze aanpassingen gaat het langer duren en meer geld kosten dan nodig, vooral in de uitvoeringslasten.

➤ 1. Verruim de fatale termijn

De huidige termijn van 31 maart 2026 is niet realistisch en niet uitlegbaar, want:

- Het aanmeldportaal van de Rijksoverheid werkt 3 maanden na livegang nog niet foutloos voor alle ouders.
- De overheid heeft ouders niet tot nauwelijks geïnformeerd over deze fatale termijn. De circa 44.000 erkend gedupeerde ouders zijn door de overheid niet aangeschreven over de termijn.
- Dagelijks merken wij dat ouders niet weten dát zij zich opnieuw moeten melden bij de overheid om in aanmerking te komen voor aanvullende schadevergoeding.
- De overheid kan wel besluiten geen schikking te willen treffen bij te late aanmelding voor aanvullende schade, maar daarmee gaat het recht op aanvullende schade onder het civiele recht niet weg. Deze ouders zullen hun conflict met de Staat mogelijk verleggen naar de rechter.

Afgelopen weken hebben nog tientallen mensen zich rechtstreeks bij ons gemeld. We vinden het niet uitlegbaar naar deze ouders en ook niet in het belang van een spoedige afronding van de hersteloperatie, om op 2 april 2026 te moeten zeggen dat 'het loket gesloten is'.

➤ 2. Begrenzen van de inspanning op ondersteunende documenten

SGH en het ministerie van Financiën hebben voortgang geboekt op het oplossen van de succesblokkades die wij in oktober 2024 hebben aangekaart. Afgelopen zomer zijn er een aantal belangrijke succesblokkades opgelost, vooral het verplaatsen van de controle naar achteraf en het toelaten van de groep ouders met een Integrale beoordeling onder dertigduizend euro. Op één succesblokkade hebben SGH en het ministerie elkaar echter nog niet kunnen vinden en dat is een cruciale: de vereisten voor ondersteunende documentatie en bewijslast.

Momenteel is het zo dat er zonder complete documentatie op een aantal posten geen schadevergoeding in de berekening kan worden meegenomen. Hiermee wordt de ouder gevraagd om net zo lang door te zoeken naar een document om het Feitenrelaas te onderbouwen, tot het document gevonden is. Dit doorzoeken naar documenten is een belangrijke oorzaak dat ouders vastlopen in de schade analyse fase en in een soort wachtstand komen te staan. Op dit moment zijn er meer dan 1000 ouders die in een wachtstand terecht zijn gekomen. Veel daarvan lukt het niet om alle gevraagde documenten rond te krijgen. In de meeste gevallen is er echter ook geen contra-indicatie die maakt dat er getwijfeld zou moeten worden aan het Feitenrelaas dat de Luisterend Schrijver voor de ouder geschreven heeft. Daarbij moet aangetekend worden dat het Feitenrelaas door een onafhankelijke Luisterend Schrijver wordt opgeschreven aan de hand van een bijna 100 vragen tellende gestructureerde Gespreksleidraad. Onze Schade Analisten toetsen elk Feitenrelaas op interne consistentie en betrekken standaard de Integrale Beoordeling die het UHT al heeft opgesteld in de analyse. Toch kunnen posten uit het Herstelmodel niet meegenomen worden vanwege een ontbrekend document.

Een voorbeeld is gedwongen uithuisplaatsing van kinderen. Hiervoor is bijvoorbeeld een rechterlijke uitspraak tot uithuisplaatsing nodig als ondersteunend document. Dit betreft veelal uitspraken van 10 jaar geleden of meer. Als een ouder dit niet meer heeft, moet dit worden opgevraagd bij de rechtbank die deze uitspraak heeft gedaan. De rechtbanken hebben in sommige gevallen lange wachttijden voor dit soort uitvragen. Soms hebben dezelfde ouders nog brieven van jeugdzorginstellingen of andere onderbouwingen waarin wel verwijzingen staan naar uithuisplaatsingen of zorgen omtrent de opvoeding. Toch moet er dan gewacht worden op de rechtbank omdat deze stukken geen volledig en sluitend beeld geeft. Dit leidt tot onnodige frustraties in het herstelproces en tot vertraging bij het afronden van de hersteloperatie. Dit is slechts één voorbeeld. Een ander voorbeeld is dat op basis van wettelijke bewaartermijnen ouders niet meer kunnen beschikken over documenten van oud-werkgevers en/of opleidingsinstellingen.

Of dat ze vanwege privacyregelgeving geen gegevens meer mogen opvragen over hun inmiddels meerderjarige kinderen. SGH heeft een uitgebreid document met het ministerie gedeeld waarin onze ervaringslessen op alle posten zijn gedocumenteerd.

Het probleem van de aanvullende documenten is niet voor alle ouders die SGH doorlopen even groot. Sommige ouders hebben hun documenten nog en kunnen ze aanleveren voor de posten die voor hen relevant zijn. Voor die ouders valt de vertraging vaak mee. Er is echter ook een groep, die de documenten niet meer hebben. Voor ouders die te maken hebben gehad met gedwongen verhuizingen is dat sowieso begrijpelijk, maar ook moet bedacht worden dat dit gaat over een periode die langer geleden is dan de wettelijke bewaartermijn. In deze groep ouders zien we dat er soms toch wordt getekend uit noodzaak, maar vaak lopen ze ook vast.

Wij vragen het ministerie van Financiën om de omgang met ondersteunende documenten in lijn te brengen met de wijze waarop er in de jurisprudentie wordt omgegaan met de bewijslastverdeling en meer onzekerheid en meer schattingen te accepteren, zeker in gevallen waarbij gebeurtenissen langer geleden zijn. Dat betekent dat de inspanning die van een ouder gevraagd wordt, begrensd wordt op een bepaald aantal acties en weken wachttijd, waarna de Schade Analist mag uitgaan van het Feitenrelaas als er geen contra-indicaties zijn. Eén en ander precies zoals SGH voor iedere schadepost concreet aan het ministerie heeft voorgesteld. Als SGH deze mogelijkheid niet krijgt is het risico groot dat ouders niet tot afronding via een forfaitaire route kunnen komen en overstappen naar de 'Individuele Berekening' of de weg naar de rechter gaan bewandelen.

➤ **3. Duidelijkheid over mogelijkheden 'individuele berekening' met verwijzing door SGH (en MijnHerstel) analisten**

Voor het herstel van ouders en een efficiënte hersteloperatie is het van belang dat er een goede aansluiting is vanuit SGH op de nieuw te ontwikkelen 'Individuele Berekening'. Op dit moment zien wij in onze uitvoering ouders aarzelen om over te gaan tot de C-VSO omdat ze afwachtend zijn of de aangekondigde 'Individuele Berekening' hen op bepaalde posten wél de erkenning kan bieden die ze zoeken, waarvoor ze zich bij toepassing van het SGH Herstelmodel onvoldoende erkend voelen.

Vanuit onze uitvoeringservaring zien wij met grote regelmaat ouders die niet tot afronding komen omdat zij op één post niet de erkenning krijgen die zij zoeken. Dit speelt met name als het gaat om een vergoeding voor de categorie werk, wanneer ouders door de toeslagenaffaire hun bedrijf hebben verloren of wanneer ze permanent arbeidsongeschikt zijn geworden. Voor deze groep past het forfaitaire model niet goed. Daarnaast zijn er ouders die dingen hebben meegemaakt die niet onder de forfaitaire posten vallen. Hiervoor bestaat binnen het Herstelmodel de mogelijkheid om een “Uitzonderlijke Impactvolle Gebeurtenis” toe te kennen, maar de ruimte die deze posten bieden is voor bepaalde heftige gebeurtenissen onvoldoende om recht te doen aan de geleden schade.

Het ministerie heeft ons aangegeven voornemens te zijn de route voor ‘Individuele Berekening’ open te stellen, waarbij de infrastructuur van de bestaande ‘C-VSO regieroute wordt gebruikt. Dat is een belangrijke en goede ontwikkeling. Daarbij is het voornemen van het ministerie dat ouders eerst een forfaitaire route helemaal moeten aflopen, dat aanbod moeten weigeren en dan opnieuw moeten aanmelden bij het loket ‘Individuele Berekening’, waar zij al hun schade opnieuw moeten laten bepalen. Dit voornemen is minder goed, want het zal leiden tot een gefrustreerd herstelproces voor ouders en onnodige dubbele uitvoeringslasten.

Wij zien namelijk dat de SGH Schade Analisten vaak al bij het lezen van het Feitenrelaas van de ouder zien dat voor bepaalde posten het SGH Herstelmodel (het forfaitaire kader) niet toereikend zal zijn, meestal op één post. Dit pleit ervoor om ouders in een vroeg stadium van de schade analyse al aan te kunnen dragen bij de ‘Individuele Berekening’, als de Schade Analist identificeert dat een ouder daarmee wel recht gedaan kan worden.

Wij stellen daarom twee mogelijkheden voor waarop een ouder bij ‘Individuele Berekening’ terecht kan komen:

1. Door verwijzing vanuit SGH (of MijnHerstel), waarbij het aan de Schade Analist is om aan te geven dat de betreffende individuele post een ‘Individuele Berekening’ moet krijgen. In dat geval hoeft alleen voor die post een individuele berekening gemaakt te worden, omdat alle andere posten van het Herstelmodel in beginsel toepasbaar zijn.
2. Op aanvraag van de ouder wanneer deze niet tevreden is met het C-VSO voorstel in het Terugkoppelgesprek door SGH (of MijnHerstel), waarbij voor alle posten een ‘Individuele Berekening’ kan volgen waarbij dan ook door ouder en advocaat zelf de aannemelijkheid van het verband met de toeslagenaffaire aangetoond dient te worden.

Wij verwachten dat in de praktijk de eerste optie vaker gebruikt zal worden dan de tweede, maar op dit moment lijkt het ministerie helaas niet voornemens deze optie mogelijk te maken.

➤ **4. Pas ruime overstapregels toe zolang de werking van MijnHerstel voor ouders nog niet duidelijk is**

Op dit moment moeten ouders een keuze maken voor MijnHerstel of SGH waar ze niet meer op terug kunnen komen. Het zou goed kunnen dat dat ouders en hun advocaten bij MijnHerstel pas in het proces ontdekken dat ze de hogere hoeveelheid bewijslast niet rond kunnen krijgen. Aangezien MijnHerstel een relatief nieuwe route is waarvan de werking nog in de praktijk aan het blijken is, kan hen dit niet verweten worden. Deze ouders zouden de mogelijkheid moeten krijgen om alsnog over te stappen naar de SGH-route waarbij een Feitenrelaas voor ze geschreven wordt door een Luisterend Schrijver.

Omgekeerd vinden wij ook dat er geen principiële redenen zouden moeten zijn waarom een ouder in de SGH-route niet zou kunnen overstappen naar de MijnHerstel route om daar met de advocaat zelf de schade indiening te maken. In de praktijk krijgen we deze vraag (nog) niet, maar juist het bieden van de mogelijkheid geeft rust. De extra uitvoeringslasten vallen mee wanneer deze afgezet worden tegen het vasthouden van mensen in een route waar ze eigenlijk niet meer in willen zitten. Dat geeft namelijk ook extra gesprekken met Schade Analisten en Coördinatoren en daarmee uitvoeringskosten.

➤ **5. Geef alle erkend gedupeerden toegang tot de forfaitaire routes**

Er bestaan nog steeds groepen die géén toegang hebben tot een forfaitaire schaderoute: Ouders met enkel O/GS, nabestaanden, ex-partners en kinderen en jongeren. Wat gaat de overheid voor deze mensen doen en wat betekent de naderende datum van 31 maart 2026 voor hen? Wij zien mogelijkheden met name voor ouders met enkel O/GS, nabestaanden en ex-partners om met relatief beperkte aanpassingen ook de bewezen SGH-aanpak voor deze groepen in te zetten. Zonder toegang tot een forfaitaire route is het niet redelijk een fatale termijn voor aanmelding te stellen.

Tot slot: waarom bijsturen nú nodig is

De hersteloperatie kan alleen slagen als rechtsbescherming op orde is, het systeem uitlegbaar is, ouders procedurele rechtvaardigheid ervaren en vanwege die ervaring een einde willen maken aan hun conflict met de overheid middels een schikking. Als te veel ouders niet willen schikken, verschuiven de conflicten zich naar de rechterlijke macht of naar de gemeentelijke Brede Ondersteuning.

Het team van Stichting (Gelijk)waardig Herstel, met haar partners KPMG, Eiffel, CapGemini, TriFinance, SeederDeBoer en anderen, ziet de mogelijkheid om met de opgebouwde ervaring het voornemen van de staatssecretaris om de hersteloperatie in 2027 ook daadwerkelijke te halen. Daarvoor zijn echter wel een aantal verstandige keuzes nodig, waarvan we de belangrijkste vijf hierboven geschetst hebben. Het beleidsvoornemen staat daarop nog niet goed in onze indruk, en dat vraagt bijsturing. Zonder deze bijsturing dreigen nieuwe knelpunten die het ministerie later moeilijker kan corrigeren.

Het is beter te voorkomen dat erkend gedupeerde ouders opnieuw vastlopen en zorgen we dat de hersteloperatie voor gedupeerden daadwerkelijk leidt tot afsluiting, bijdraagt aan de wederopbouw van vertrouwen in de overheid, in plaats van verlenging van het conflict dat al te veel jaren voortduurt.

